

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2023. október 18.

TÖRTÉNELEM

EMELT SZINTŰ ÍRÁSBELI VIZSGA

minden vizsgázó számára

JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI ÚTMUTATÓ

OKTATÁSI HIVATAL

Útmutató az írásbeli vizsgafeladatok javításához

A dolgozatot **piros színű tollal kell javítani az alábbiak szerint.**

1. Jó válasz	✓
2. Hiány(osság)	√
3. Nem tartozik a megoldáshoz, túllépi a terjedelmet	[]
4. Hiba, tartalmi tévedés (aláhúzás egy vonallal)	_____
5. Értelmetlen szöveg; logikai, nyelvhelyességi probléma
(aláhúzás hullámos vonallal)	~~~~~
6. Súlyos helyesírási hiba (aláhúzás két vonallal)	=====

(Súlyos helyesírási hiba:

- a mássalhangzók időtartamának hibás jelölése,
- az összeolvadás, a hasonulás és a kiesés hibás írásmódja,
- kis és nagy kezdőbetű tévesztése,
- igekötős igék hibás egybe-, illetve különírása,
- az ly-j tévesztése.)

A feladatok egyes részeinek megoldásáért járó **részpontszámokat** is írja a dolgozatra!

I. Az egyszerű, rövid választ igénylő feladatok javítása, értékelése

Értékelési alapelv, hogy a javítási-értékelési útmutatóban szereplő válaszelemeket kell jó válaszként elfogadni.

Ahol az útmutató egy konkrét feladatnál úgy fogalmaz, hogy *a válasz más megfogalmazásban is elfogadható*, ott minden olyan megoldást el kell fogadni, amely tartalmilag megegyezik a megadott válasszal. Ahol az útmutató egy konkrét feladatnál úgy fogalmaz, hogy *más helyes válasz is elfogadható*, ott bármely olyan választ el kell fogadni, amely szakmailag helyes.

Azoknál a feladatoknál, ahol több válaszelem közül kell a jó megoldást kiválasztani, ott az összes válaszelem aláhúzása, megjelölése esetén a válasz nem értékelhető. Ha egy feladat meghatározza a válaszban elvárt elem(ek) számát, és a vizsgázó ennél többet jelöl meg (de nem az összeset), akkor a megoldás sorrendjében kell értékelni.

A **kerettantervekben** szereplő személyek, topográfiai adatok és fogalmak csak **pontos helyesírással** értékelhetők.

A megoldásokért az előírt maximális pontot meghaladó „jutalompont” nem adható.

Hibás vagy hiányzó válaszelemek miatt pontot levonni nem szabad.

A javítási-értékelési útmutatótól csak **különösen indokolt esetben lehet eltérni**. Az eltérések okát a javítónak külön szöveges magyarázattal kell indokolnia.

Pontozás

Jó válasz/válaszelem: **0,5 vagy 1 pont** (a javítási-értékelési útmutatóban feltüntetettek szerint)

Rossz válasz: **0 pont**

Hiányzó válasz: **0 pont**

Kizárólag azokra a válaszelemekre lehet 0,5 pontot adni, amelyeket az útmutató külön is megjelöl.

Az útmutatóban megadott pontszám egy-egy eleme tovább már nem bontható.

A konkrét feladatokban az egyes feladatrészek pontjainak összesítése során kapott pontszámot nem kell kerekíteni, lehet pl. 3,5 pont.

A feladatok után található téglalapok közül a bal oldaliban a feladatra adható maximális pontszám van, a **jobb oldali téglalapba kell beírni a vizsgázó által elért pontszámot**.

Az egyszerű, rövid feladatok összpontszámát a feladatlapon utolsó oldalán az összesítő táblázat megfelelő rovataiba be kell írni.

Ha az **egyszerű, rövid feladatok összpontszáma** egész szám, akkor nincs teendő, ha törtszám, akkor a matematika szabályai szerint **egész számra kell kerekíteni** (pl. 23,5 pont kerekítve 24 pont).

II. A szöveges feladatok javítása, értékelése

1. A feladatválasztás

Összesen **három** feladat értékelhető:

- egy **egyetemes** történelemre vonatkozó **rövid** feladat,
- egy **magyar** történelemre vonatkozó **hosszú** feladat,
- egy komplex feladat.

Az egyetemes és a magyar történelemre vonatkozó **feladatnak különböző** korszakokra kell vonatkoznia.

Az előírásnak nem megfelelő feladatválasztás esetén a következők szerint kell eljárni:

– ha a vizsgázó **három** szöveges (kifejtendő) feladatot oldott meg, de **választása** a korszakok vagy a feladattípusok tekintetében **rossz**, akkor úgy kell értékelni, hogy a legkisebb pontvesztés érje, vagyis mind a három megoldását ki kell javítani és azt a – jó választás szerinti – kettőt, illetve egyet kell figyelembe venni, mely(ek)ben magasabb (össz)pontszámot ért el;

– ha a vizsgázó **háromnál több** szöveges (kifejtendő) feladatot oldott meg, de egyértelműen **jelölte választását** a feladatok előtti táblázatban, akkor a megjelölt feladatok megoldásait kell kijavítani és a pontszámukat figyelembe venni;

– ha a vizsgázó **háromnál több** szöveges (kifejtendő) feladatot oldott meg, és **nem jelölte** egyértelműen **választását** a feladatok előtti táblázatban, akkor a legkisebb sorszámú megoldott feladattól indulva, a jó választás szabályai alapján emelkedő számsorrendben kell a feladatokat értékelni, vagyis pl. az összes szöveges feladat megoldása esetén a 13., a 16. és a 17. feladat megoldásait kell kijavítani és a pontszámukat figyelembe venni.

Minden megkezdett feladat megoldottnak minősül, ha a tanuló nem jelezte egyértelműen ennek ellenkezőjét.

2. A feladatok értékelése, pontozása

A szöveges feladatok értékelését – az értékelési szempontokat, valamint a hozzájuk rendelhető tartalmakat megadó – a **javítási-értékelési útmutató alapján** kell elvégezni. Az egyes szempontok szerint elért pontszámokat a feladatlapon a kipontozott helyek után található táblázatba kell írni, majd ki kell számítani az összpontszámot és az osztószám **(2)** segítségével átszámítani vizsgaponttá. **A vizsgapontokat feladatonként nem kell kerekíteni.**

a) Feladatmegértés

2 pont akkor adandó, ha a vizsgázó az <i>Eseményeket alakító tényezők...</i> és az <i>Ismeretszerzés, a források használata</i> szempontokra adható pontok legalább felét megszerezte.

1 pont akkor adandó, ha a vizsgázó az <i>Eseményeket alakító tényezők...</i> és az <i>Ismeretszerzés, a források használata</i> szempontokra adható pontoknak kevesebb mint a felét szerezte meg, de legalább 1 pontot szerzett ezen szempontok valamelyikére.

0 pont akkor adandó, ha a vizsgázó az <i>Eseményeket alakító tényezők...</i> és az <i>Ismeretszerzés, a források használata</i> szempontokra nem szerzett pontot.
--

Ha a feladatmegértés pontszáma 0, akkor a feladat összpontszáma is csak 0 lehet.

b) Tájékozódás térben és időben

Az útmutató az ehhez az értékelési szempontozhoz tartozó tartalmi elemeket „T”-vel jelöli.

A rövid esszénél együtt kell pontozni a térbeli és az időbeli elemeket (T), a hosszú esszénél külön (T1 és T2). A komplex esszénél három vagy négy tér- és időbeli elemet kell pontozni (T1, T2, T3 és T4). Amennyiben az útmutató példákat sorol fel, akkor a felsorolt példák közül a megadott számú vagy azoktól eltérő más helyes megoldás(ok) ér(nek) pontot.

2 pont akkor adandó, ha a megadott számú helyes elem szerepel a vizsgázó dolgozatában.

1 pont akkor adandó, ha a megadott számú elem közül legalább egy hiányzik, de legalább egy szerepel.

0 pont akkor adandó, ha nincs helyes térbeli és/vagy időbeli elem.

A rövid esszénél a térbeli és időbeli elemekre maximálisan 1-1 pont, a hosszú és a komplex esszénél 2-2 pont adható.

A komplex feladatok közül az összehasonlító komplex esszénél 2-2 időbeli és térbeli elemért összesen 8 pont adható, a korszakokon átívelő komplex esszénél pedig a feladat témájától függően az időbeli **vagy** a térbeli elemekért 2-2, a másik elemért 2, azaz összesen 6 pont adható. A javító a tanuló megoldásának konkrét helyén egyértelmű jelöléssel jelzi a helyes (✓*Tidő*, illetve ✓*Tér*), illetve a hibás megoldást (aláhúzás).

c) Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása

Az útmutató az ehhez az értékelési szempontozhoz tartozó tartalmi elemeket „K”-val jelöli.

A **rövid esszénél az általános és konkrét történelmi fogalmakra (K1)** 0, 1 vagy 2 pont adható. Az útmutató négy fogalom szakszerű használatát várja el. A megadott fogalmak példaként értelmezendők.

2 pont akkor adandó, ha legalább három szakszerűen használt fogalom van a vizsgázó esszéjében.

1 pont akkor adandó, ha egy vagy két szakszerűen használt fogalom van a vizsgázó esszéjében.

0 pont akkor adandó, ha nincs egy szakszerűen használt fogalom sem a vizsgázó esszéjében.
--

A javító a tanuló megoldásának konkrét helyén egyértelmű jelöléssel jelzi a helyes (✓), illetve a hibás (aláhúzás) fogalomhasználatot.

A **hosszú és a komplex esszénél külön kell pontozni az ún. általános (K1) és a konkrét (K2) történelmi fogalmakat.** A 0, 1, illetve 2 pont a rövid esszénél említett elvek szerint adható, s a vizsgázó megoldását is ugyanolyan jelöléssel kell ellátni.

A **szövegalkotás minőségére és a nyelvhelyességre** a rövid (**K2**) és a hosszú, illetve a komplex esszénél (**K3**) is 0, 1 vagy 2 pont adható.

2 pont akkor adandó, ha a fogalmazás értelmes mondatokból álló, logikusan szerkesztett szöveg, melyben nincs egynél több súlyos nyelvhelyességi vagy súlyos helyesírási hiba.
1 pont akkor adandó, ha a szöveg rosszul szerkesztett, aránytalan, hiányos, vagy ha több nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát tartalmaz.
0 pont akkor adandó, ha a megoldás csupán szavakból álló vázlat, nincsenek benne összefüggő mondatok, vagy ha a szövegben sok súlyos nyelvhelyességi és súlyos helyesírási hiba van.

d) Ismeretszerzés, a források használata, eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás

Az *Ismeretszerzés, a források használata* (az útmutatóban „F”-vel jelölve) és az *Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás* (az útmutatóban „E”-vel jelölve) értékelési szempontok pontozása azonos elvek alapján történik. A tartalmi válaszelemek két részből állnak: valamilyen tény **rögzítése** és ehhez kapcsolódó **megállapítás** (bármilyen ok-okozati vagy egyéb, a rögzített állításhoz kapcsolódó összefüggés). A tartalmi elemeknél zárójelben szereplő példák (a „pl.” rövidítéssel kezdődő tartalmi elemek) azt jelzik, hogy az ott **felsoroltak bármelyike, illetve azokon kívül más helyes válaszelem is elfogadható**. A példák közül tehát elég egyet leírni a maximális pontszám eléréséhez. A rövid és hosszú feladatoknál, illetve a korszakokon átívelő komplex esszénél egy helyes elem rögzítésére 1 pont, a hozzá tartozó helyes megállapításra 2 pont jár (a megállapításra 1 pont is adható, amennyiben a vizsgázó megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő vagy pontatlan); az összehasonlító komplex esszé minden egyes elemzése háromelemű: a két összehasonlítandó forrás, illetve eseményeket alakító tényező kapcsán elvégzett rögzítésért 1-1 pont, a hozzájuk tartozó megállapításért pedig 2 (illetve 1) pont jár az alábbiak szerint:

A rövid, a hosszú és a korszakokon átívelő komplex esszéknél:

3 pont akkor adandó, ha a vizsgázó helyesen rögzített egy tényt, és hozzá kapcsolódó helyes megállapítást tett.
2 pont akkor adandó, ha a vizsgázó nem rögzített helyesen tényt, de helyes megállapítást tett, vagy ha helyesen rögzített egy tényt, de a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan.
1 pont akkor adandó, ha a vizsgázó helyesen rögzített egy tényt, de nem tett megállapítást, vagy ha nem rögzített helyesen tényt, és a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan.
0 pont akkor adandó, ha a vizsgázó nem rögzített helyesen tényt, és helyes megállapítást sem tett.

Az összehasonlító komplex esszéknél:

4 pont akkor adandó, ha a vizsgázó mindkét forrás alapján helyesen rögzített egy-egy tényt, és hozzájuk kapcsolódó helyes megállapítást tett.
3 pont akkor adandó, ha a vizsgázó csak az egyik forrásból rögzített helyesen tényt, de helyes megállapítást tett, vagy ha mindkét forrás alapján helyesen rögzített egy-egy tényt, de a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan.
2 pont akkor adandó, ha a vizsgázó mindkét forrás alapján helyesen rögzített egy-egy tényt, de nem tett helyes megállapítást, vagy ha csak az egyik forrásból rögzített helyesen tényt, és a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan, vagy ha egyik forrásból sem rögzített tényt, de helyes megállapítást tett.

1 pont akkor adandó, ha a vizsgázó csak az egyik forrásból rögzített helyesen tényt, és nem tett helyes megállapítást, vagy ha egyik forrásból sem rögzített helyesen tényt, és a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan.

0 pont akkor adandó, ha a vizsgázó nem rögzített helyesen tényt, és helyes megállapítást sem tett.

Egy-egy ismeret vagy összefüggés több helyen is szerepelhet példaként az útmutatóban, de minden elemre csak egy szempontnál adható pont.

A javító az esszé konkrét helyén egyértelmű jelöléssel (pl. ✓F1 ha az egyik elem található meg az adott szövegrészben; ✓✓F1 ha a rögzítés és a megállapítás is megtalálható az adott szövegrészben; ✓F1 és ✓F1 külön jelölve, ha a rögzítés és megállapítás nem közvetlenül egymás után található meg, hanem az esszé két különböző részén) jelzi a helyes, illetve – aláhúzással – a hibás megoldásokat.

Ugyanígy kell jelölni az eseményeket alakító tényezőkre adott részpontokat (pl. ✓E1).

3. A szöveges feladatok terjedelme

Fontos szövegalkotási kompetencia, hogy a vizsgázó a gondolatait az előre meghatározott terjedelem keretei között fejtsse ki. Indokolt esetben a kipontozott helyen megkezdett gondolat – rövid feladatoknál 2-3 sorban, hosszú, illetve komplex feladatoknál 4-5 sorban – befejezhető, és az abban szereplő válaszelemek is értékelhetők. A további sorokban szereplő válaszelemek nem értékelhetők.

4. A szöveges feladatok pontszámainak összesítése

A részletes javítás elvégzése után összegezni kell a részpontszámokat, majd ezt a feladatonkénti összpontszámot az osztószám (2) segítségével át kell számítani vizsgaponttá. A vizsgapontokat feladatonként nem kell kerekíteni! A feladatonkénti vizsgapontokat a feladatsor hátlapján levő táblázatba át kell vezetni, majd ott összesíteni.

Ha ez az összpontszám

- egész szám, akkor nincs teendő;
- törtszám, akkor a matematika szabályai szerint egész számra kell kerekíteni (pl. 23,5 pont kerekítve 24 pont).

III. A feladatlapon az összpontszámának megállapítása

Az I. és a II. összetevőben elért (adott esetben egész számra kerekített) pontszámokat összegezni kell.

I. EGYSZERŰ, RÖVID VÁLASZT IGÉNYLŐ FELADATOK

1. Kereszténység (Elemenként 0,5 pont, összesen 4 pont.)

- a) apostol
 b) (Szent) Péter (apostol)
 c) (római) pápa (elfogadható még: Róma püspöke / római patriarcha / római pátriárka)

Cselekedetek	A) betűjelű forrás	B) betűjelű forrás	C) betűjelű forrás	D) betűjelű forrás
d) házasságkötés		X		
e) törvények betartása			X	
f) adófizetés			X	
g) hittérítés	X			
h) jótékonykodás				X

2. Középkori társadalom (Összesen 4 pont.)

- a) 1. papság / papok / egyház, 2. nemesek / nemesség, 3. (városi) polgárok / polgárság (A válaszok bármely sorrendben elfogadhatók. Főnemesség, főpapság nem fogadható el.) (Elemenként 0,5 pont.)
 b) Az adók megszavazása. (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.) (1 pont)
 c) 2., 4. (Elemenként 0,5 pont.)
 d) Magna Carta / Charta (Libertatum) (0,5 pont)

3. Anjou-kori társadalom (Elemenként 0,5 pont, összesen 4 pont.)

Állítás	A) betűjelű forrás	B) betűjelű forrás	C) betűjelű forrás	Mindhárom	Egyik sem
a) Eltérő kiváltságokat adott a nemesség különböző rétegeinek.					X
b) Bevezetése védte a köznemesi birtokok munkaerő-ellátását.			X		
c) Megszüntette a szabad végrendelkezés lehetőségét.		X			
d) Megújította az Aranybullát.	X				

- e) 3.
 f) 10
 g) 2., 3.

4. Egyesült Államok létrejötte (Összesen 3 pont.)

- a) Hétéves háború; számítani lehetett újabb indián / francia támadásra; a háború terheit a gyarmatokra hárították (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható. A válasz csak akkor fogadható el, ha tartalmazza a háború megnevezését és az összefüggés magyarázatát is. 0,5 pont nem adható.) (1 pont)
 b) A telepesek nem képviseltethették magukat az adók megszavazásakor. (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.) (1 pont)
 c) 1. (0,5 pont)
 d) 3. (0,5 pont)

5. 18. századi magyar történelem (Összesen 4 pont.)

- a) felvilágosodás (0,5 pont)
 b) 1., 4. (Elemenként 0,5 pont.)
 c) Mária Terézia (0,5 pont)
 d) türelmi rendelet / jobbágyrendelet / alsópapság ellátásáról szóló rendelet *(A három válasz közül bármelyik kettő elfogadható. Az alsópapság ellátásáról szóló rendelet más megfogalmazásban is elfogadható.)* (Elemenként 0,5 pont.)
 e) Nem koronáztatta meg magát magyar királynak / Nem hívott össze országgyűlést. / Központosította a birodalmat. / Abszolutisztikus módon uralkodott. / Rendeletekkel kormányzott. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)* (1 pont)

6. Az első ipari forradalom társadalmi hatásai (Összesen 4 pont.)

- a) A születési ráta / születések száma magas volt. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)* (1 pont)
 b) A halálozási ráta / halálozások száma csökkenésnek indult. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)* (1 pont)
 c) Népeségrobbanás történt. / A népesség (gyorsuló ütemben) nőtt. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)* (1 pont)
 d) 4., 5. (Elemenként 0,5 pont.)

7. Dualizmus kori magyar társadalom (Összesen 4 pont.)

- a) dzsenti(k) (0,5 pont)
 b) 1., 3. (Elemenként 0,5 pont.)
 c) Elutasították a modernizációt / polgárosodást / tökéletes fejlődést. / Múltba forduló gondolkodás jellemezte őket. (Elfogadható még: Egyesek közülük antiszemiták voltak.) *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)* (1 pont)
 d) Önzetlen / Tettekben megnyilvánuló / Kockázatot / Fegyveres harcot is vállaló hazaszeretet. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)* (1 pont)
 e) 2. (0,5 pont)

8. Második világháború (Összesen 8 pont.)

a)

1.	2.	3.
B	A	C

(Helyes sorrend: 1 pont)

- b) háromhatalmi egyezmény / tengelyhatalmak / tengely (0,5 pont)
 c) Magyarország, Bulgária *(A válaszok fordított sorrendben is elfogadhatók.)* (Elemenként 0,5 pont)
 d) Molotov–Ribbentrop(-paktum) / szovjet–német megnevezési szerződés (0,5 pont)
 e) Ausztria, Csehország / Csehszlovákia *(A válaszok fordított sorrendben is elfogadhatók.)* (Elemenként 0,5 pont.)
 f) Finnország, Románia *(A válaszok fordított sorrendben is elfogadhatók.)* (Elemenként 0,5 pont.)
 g) 1. Az élettér megszerzése (a német népnek / árja fajnak). / A szláv népek (vélt) alsóbbrendűsége. / A zsidóság elpusztítása.
 2. Mezőgazdasági területek / ásványkincsek megszerzése.
 3. A kommunizmus / bolsevizmus elleni küzdelem.
(A válaszok más megfogalmazásban is elfogadhatók, más helyes válasz is elfogadható.)
 (Elemenként 1 pont.)

9. Klebelsberg oktatás- és kultúrpolitikája (Összesen 4 pont.)

Állítás	A forrás- részletek betűjelei	
a) Klebelsberg kultúrpolitikáját a konzervatív szemlélet határozta meg, hangsúlyt fektetett a kulturális örökség tiszteletére.	C	D
b) Klebelsberg egyik fontos célja volt a népoktatás fejlesztése.	A	
c) A minisztérium költségvetéséből a továbbképzésekre is szántak pénzt.	B	C
d) A minisztérium a turizmus fellendítésével is igyekezett alátámasztani költségvetési igényeit.	D	

Ahol egy sorban két betűjel szerepel, ott a betűjelek fordított sorrendben is elfogadhatók. (Elemenként 0,5 pont.)

e) A kultúrfőlény biztosításával érvelt. / Azzal érvelt, hogy a revíziós törekvéseket is erősítheti a műveltség növelése. / A hadseregfejlesztésre szánt pénzek átcsoportosítását szorgalmazta. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)* (1 pont)

10. A keleti és nyugati blokk gazdasága (Összesen 4 pont.)

a) tervgazdaság / tervgazdálkodás / tervutasításos / szocialista / kommunista gazdaság; piaczgazdaság, kapitalista / tőkés gazdaság *(A válaszok fordított sorrendben és más megfogalmazásban is elfogadhatók.)* (Elemenként 0,5 pont.)

b) NSZK / Német(országi) Szövetségi Köztársaság (Elfogadható még: Nyugat-Németország.) (0,5 pont)

c) Marx (Elfogadható még: Engels.) (0,5 pont)

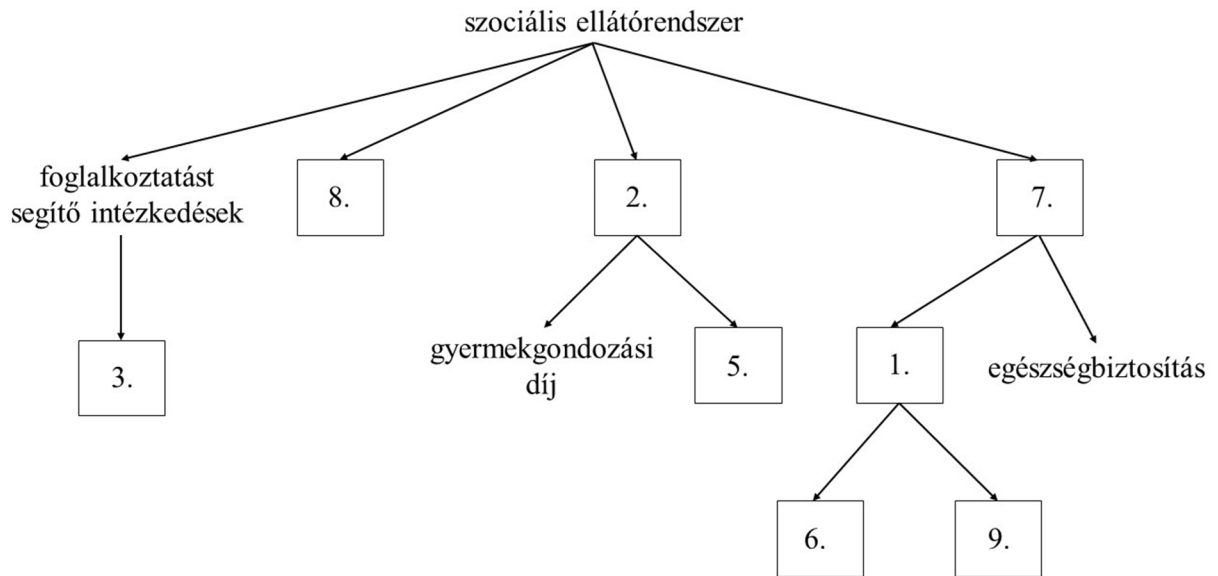
d) 2., 5. (Elemenként 0,5, összesen 1 pont)

e) Alapvetően piaci viszonyok között az állam beavatkozik a gazdaságba / védi a fogyasztókat / a munkásokat / a kistulajdonosokat. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható, ha a meghatározás mindkét elemét tartalmazza.)* (1 pont)

11. Magyarország demográfiai viszonyai (Elemenként 0,5 pont, összesen 3 pont.)

a) 2., 4., 6., 7.

b) a családi pótlék összegének megemlése; a gyed (gyermekgondozási segély) / gyed (gyermekgondozási díj) bevezetése; a bölcsődei és/vagy óvodai férőhelyek bővítése; gyermeket vállalók lakáshoz jutásának támogatása. *(Bármely két helyes válasz, más megfogalmazásban, bármilyen sorrendben elfogadható.)*

12. Szociális ellátórendszer (Elemenként 0,5 pont, összesen 4 pont.)

A 6. és 9. sorszámok felcserélhetők.

II. SZÖVEGES, KIFEJTENDŐ FELADATOK

13. Ellenreformáció, katolikus megújulás

(rövid)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően az ellenreformációt és a katolikus megújulást mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T Rögzít egy időbeli elemet (pl. a reformáció 1517-ben kezdődött, a trienti (tridenti) zsinat 1545–1563 között / a 16. században zajlott, 1540-ben jött létre a jezsuita rend), és rögzíti, hogy Rómából / Trientből (Tridentből) indult ki a katolikus megújulás, vagy megnevez legalább két országot, ahol sikeres volt az ellenreformáció.	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. ellenreformáció / katolikus, könyvnyomtatás, szerzetesrend, barokk.	0–2
	K2 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti, hogy csak egyházi engedéllyel lehet kiadni a Szentírást / Bibliát, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a nyomda jelentőségét az egyház is felismerte, ellenőrizni akarták a teológiai műveket, így akarta az egyház a katolikus tanítást megőrizni; összeállították a tiltott könyvek jegyzékét).	0–3
	F2 Rögzít egy lényeges tény a forrás alapján (pl. a szobrot a mozgalmasság / az érzelmek kifejezése / díszítettség / fehér és arany színek jellemzik), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a művészet az egyház megújulását hirdette; a művészet célja a hívek lenyűgözése volt / a rekatolizációt szolgálta; megerősítették a szentek tiszteletét; az új barokk stílus vált uralkodóvá).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	E1 Rögzíti a protestánsok elleni intézkedések egyikét (pl. inkvizíció; az egyházi tanítások rögzítése; hitviták megjelenése), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. megmaradtak a szentségek; megerősítették a szentek tiszteletét; a reformáció által különösen támadott pápaság irányította a megújulást; a protestáns tanok terjedését kívánták akadályozni; összeállították a tiltott könyvek jegyzékét).	0–3
	E2 Rögzíti a katolikus megújulás egy elemét (pl. a búcsúcedulák eltörlése; a papképzést megújítása; egyházfegyelem megerősítése; új szerzetesrendek alapítása; lelkipásztorkodás megerősítése), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. teológiai válaszokat adtak a kritizált tanítás védelmében; új papnevelő intézményeket állítottak fel; elrendelték, hogy a püspökök saját egyházmegyéjükben tartózkodjanak; megtiltották a tisztségek halmozását; létrejött a jezsuita / piarista rend; iskolákat alapítottak).	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		20
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		10

14. A 19. századi brit gyarmatosítás (rövid)

Szempontok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a 19. századi brit gyarmatosítás eszközeit és céljait mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T Rögzíti, hogy a brit gyarmati terjeszkedés a 19. század második felében vett új lendületet, <i>vagy</i> rögzíti egy korabeli brit gyarmatosítással kapcsolatos esemény évszámát (pl. fashodai incidens: 1898, búr háború kezdete: 1899), és megemlíti legalább két fontos korabeli brit gyarmatot (pl. India / Kanada / Egyiptom / Dél-Afrika / Ausztrália).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. kereskedelem, nyersanyag, gyarmat, ipari forradalom.	0–2
	K2 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti az európai hatalmak gyarmati versengését, és ezzel kapcsolatban tesz egy lényegi megállapítást (pl. a nagyhatalmi állás garanciáját a gyarmatok megszerzésében látták; a hatalmi versengést az imperializmus fogalma írja le; a legnagyobb gyarmatbirodalmat a britek tudták kiépíteni; a britek hatalmas flottájuk miatt előnyben voltak a többi hatalommal szemben; a briteknek céljuk volt, hogy Németország / egyik versenytársuk se erősödjön meg túlzottan).	0–3
	F2 Rögzít egy lényeges tény a forrásból (pl. az író szerint a briteknek a civilizációt kell eljuttatnia elmaradottabb térségekbe; békét és biztonságot kell teremteniük a meghódított területeken), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a gyarmatosítás során civilizációs küldetstudatot is éreztek; az európai gyarmatosító népeket felsőbbrendűnek tartották; a fajelmélet ezekből a gondolatokból alakult ki).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	E1 Rögzít egy lényeges tény a gyarmatosítás technikai eszközeivel kapcsolatban (pl. új fegyverekkel / hadihajókkal tudták letörni az ellenállást; a hatalmas gyarmati területeket a vasút segítségével tudták bekapcsolni a gazdasági vérkeringésbe), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. mindezt az ipari forradalom vívmányai tették lehetővé; az új eszközöket sokszor kegyetlen módon használták föl; az új eszközökkel egyenlőtlen békét kényszerítettek az alávetett területekre / államokra).	0–3
	E2 Rögzíti a gyarmatosítás egy fontos gazdasági célját (pl. nyersanyaglelőhelyek megszerzése; felvevőpiac bővítése; kereskedelmi lehetőségek kiterjesztése, tőkekivitel), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az új nyersanyagforrások olcsóbbak voltak / versenyképesebbé tették az ipari termelést; a felvevőpiac bővítése lehetővé tette a termelés növelését; a kereskedelmi lehetőségek kiterjesztése érdekében igyekeztek kikényszeríteni a szabadkereskedelm elvét; mindez összefüggésben állt a második ipari forradalom kibontakozásával; a tőke gyarmati területen való működési feltételeit igyekeztek biztosítani).	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		20
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		10

15. A honfoglalás

(hosszú)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a honfoglalás menetét és a honfoglalók életmódját mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti, hogy a honfoglalás 895 táján zajlott le.	0–2
	T2 Rögzíti, hogy a honfoglalás során a magyarság a Kárpátoktól keletre levő szállásterületekről (a források szerint Etelköz) költözött a Kárpát-medencébe, <i>vagy</i> rögzíti, hogy a honfoglalás a Kárpátok északkeleti hágóin (pl. Vereckei- és Tatár-hágó / az erdélyi hágókon (pl. Békás-szoros) keresztül történt, <i>vagy</i> rögzíti, hogy a honfoglalók a Kárpát-medence északi / nyugati részét később foglalták el, mint a keletit.	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. honfoglalás, fejedelem, monda, harcmodor.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. törzs, nemzetség, törzsszövetség, nomád.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzít egy lényeges tény a térkép alapján (pl. több állam – délen és keleten bolgár, északon morva, nyugaton frank – osztozott a Kárpát-medencén; az egész medencében jelentős volt a szláv és az avar lakosság; az itteni államoknak nem itt volt a központja; a Kárpát-medence keleti fele egyik környező államhoz sem tartozott), és ezzel kapcsolatban megállapítja, hogy a Kárpát-medence megosztott hatalmi viszonyai is elősegítették a honfoglalást.	0–3
	F2 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a krónika szerint a magyarok egy díszes lóért megvették a földet; a morvák nem ismerték a pusztai / nomád szokásokat; a honfoglalás Árpád vezetésével történt), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a morvákat a honfoglalás során legyőzték a magyarok; Szvatopluk már nem élt az összecsapások idején; a morvák legyőzésével a Felvidék is a magyarok kezére került; a történet szövetségkötésre is utalhat).	0–3
	F3 Rögzít egy lényeges tény a forrásból (pl. a magyarok cselet alkalmaztak ellenfelükkel szemben; fő fegyverük az íj volt; gyorsabbak voltak ellenfelüknél; a magyarok győztek a pozsonyi csatában / legyőzték a bajorokat), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a magyarok könnyűlovas / nomád harcmodort alkalmaztak; a pozsonyi győzelem lezárta a honfoglalást).	0–3
	F4 Rögzít egy tény az ábrákkal kapcsolatban (pl. a törzsszövetséget egyenrangú törzsfők vezették; a fejedelem minden törzs vezetőjévé vált; törzsi-nemzetségi szervezetben éltek), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a magyarok Álmost / Árpádot választották fejedelemnek Etelközben; a honfoglalás idején a törzsszövetség élén fejedelem állt; a folyamatos harcokkal járó honfoglalás vezetését a törzsek egy fejedelemre bízták; a honfoglalást megelőzte a vérszerződés /	0–3

	a törzsszövetség létrejötte; nomádállam / Magyar Nagyfejedelemség jött létre).	
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	E1 Rögzít egy tényt a honfoglalás közvetlen előzményeivel kapcsolatban (pl. a magyar hadak a bolgárok ellen harcoltak; a besenyők megtámadták a szállásterületeiket; már a honfoglalás előtt is vezettek hadjáratokat a Kárpát-medencébe), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a besenyő támadás ösztönözte / nehezítette a honfoglalás megindítását; a honfoglalás összetett – tervezett és kényszerű – események láncolataként zajlott le; a honfoglalás pontos eseménytörténetét még nem sikerült rekonstruálni; a hadjáratok célja zsákmányszerzés / felderítés volt).	0–3
	E2 Rögzít egy tényt a honfoglalás menetével kapcsolatban (pl. a magyar sereg viszonylag gyorsan elfoglalta a keleti területeket; kiszorította a bolgárokat a Kárpát-medencéből; a magyarok nyugati kalandozásaik során kiismerték a keleti frankok szándékait; egy nyugatról visszatérő kalandozó sereg kezdte meg a Dunántúl elfoglalását; a morvák és a frankok ellentéte is megkönnyítette a honfoglalást), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a hódítók magukba olvasztották a legyőzötteket; a magyarok az Alföldre / Erdélybe való bevonulás utáni években uralmuk alá hajtották a Dunától keletre eső teljes területet; a Kárpát-medence belső területeit szállták meg; a Kárpát-medence természetes védelmet nyújtott; a Kárpát-medence határain alakították ki a gypút).	0–3
	E3 Rögzít egy tényt a magyarok életmódjával (pl. nomád / félnomád életmódot folytattak; fő tevékenységük a nagyállattartás volt; az állattartást földműveléssel / kereskedelemmel egészítették ki; támadó hadjáratokat folytattak), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a letelepedés fokozatosan ment végbe; cserélték a téli és a nyári szállást; a kalandozások célja a külső támadások megelőzése is volt).	0–3
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		36
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		18

16. A gazdasági világválság hatásai Magyarországon (hosszú)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a nagy gazdasági világválság magyarországi hatásait mutatja be 1931-ig. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti, hogy a világválság 1929-től bontakozott ki, és Bethlen István 1931-ben mondott le.	0–2
	T2 Rögzíti a téma egy térbeli elemét (pl. a válság a New York-i tőzsde összeomlásával vette kezdetét, az Egyesült Államokból indult ki, összeomlott a nemzetközi hitelezés / kereskedelem, a Kiszgazdapárt társadalmi bázisa vidéken volt, a munkásság nagyrészt Budapesten koncentráldott).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. válság, ipar, mezőgazdaság, párt.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. túltermelés(i válság), antiszemitizmus, kiszgazdák / Kiszgazda Párt, kommunisták / szociáldemokraták.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzít egy tényt a táblázat adatai alapján (pl. az élelmiszeripar / gépipar termelése visszaesett; egyes ágazatokat alig / nem érintett a válság), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. azokat az ágazatokat sújtotta leginkább a válság, amelyeket már a Monarchia széthullása / a trianoni béke is súlyosan érintett; a termelés visszaesése munkanélküliséghez vezetett; az élelmiszeripar a külkereskedelem megszűnése miatt került nehéz helyzetbe; a gépipar visszaesését jelentős mértékben a mezőgazdasági gépgyártás visszaesése okozta; a belső piacra termelő ágazatokat sújtotta kevésbé a válság).	0–3
	F2 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a kiszgazdák programja a parasztság / mezőgazdaság támogatását célozta; nemzeti és demokratikus elképzeléseket tartalmazott), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a Független Kiszgazdapárt megalakulása / újjáalakulása / ellenzéki szerepe összefüggött a mezőgazdaság válságával; az Egységes Pártból léptek ki kiszgazda politikusok; követeléseik közé tartozott a földreform / általános választójog / titkos szavazás).	0–3
	F3 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a Turul Szövetség diszkriminálta / megalázta a zsidó hallgatókat; a zsidó hallgatók az egyetem vezetésétől kértek segítséget az őket ért támadásokkal szemben), és megállapítja, hogy a válság hatására felerősödtek az antiszemita / szélsőséges nézetek.	0–3
	F4 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a munkásnegyedekből a munkások a belvárosba mentek tüntetni; a rendőrök erőszakkal léptek fel a tüntetőkkel szemben; a szociáldemokrata Népszava rokonszenvvel írt a munkások megmozdulásáról), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a tüntetés fő oka a növekvő munkanélküliség volt; a tüntetés a kommunista	0–3

	mozgalom erősödését mutatta; az utcai tüntetés sértette a Bethlen–Peyer- paktumban rögzített megállapodást).	
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy a válság legnagyobb mértékben a mezőgazdaságot sújtotta, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. szinte teljesen megszűnt az export; eladatlan készletek halmozódtak fel; a termények ára jelentősen csökkent; a mezőgazdasági termelők eladósodtak; a kormány által nyújtott támogatás csak részben ellensúlyozta a veszteségeket; ez felerősítette a földreform követelését).	0–3
	E2 Rögzíti, hogy pénzügyi válság bontakozott ki, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a külföldi hitelezők visszahívták a kölcsönöket; a hitelek törlesztésére fel kellett használni az arany- / a devizatartalékok egy részét; a bankok csődközeli helyzetbe kerültek; átmenetileg bankzárlatot rendeltek el).	0–3
	E3 Rögzíti Bethlen István lemondását, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a kormánypárt támogatottsága visszaesett; Bethlen távozását nem tekintette véglegesnek; Károlyi Gyula követte őt a miniszterelnöki tisztségben; a következő kormány takarékosági intézkedésekkel igyekezett kezelni a válságot; később Gömbös Gyula dolgozott ki válságkezelő programot).	0–3
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		36
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		18

17. A magyar ipar 1867–1953

(komplex – korszakokon átívelő)

Szempontok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a magyar ipar fejlődését mutatja be 1867–1953 között. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti a témához köthető két időszak kezdő vagy záró évszámát: dualizmus kora: 1867–1918, első világháború: 1914–1918; Horthy-korszak: 1920–1944, Bethlen István miniszterelnöksége: 1921–1931; második világháború: 1939–1945; Magyarország részvétele a háborúban: 1941–1945; Rákosi-korszak: 1947/48–53/56).	0–2
	T2 Rögzít két, a témához kötődő lényeges térbeli elemet (pl. Budapest / Csepel, Borsod, Nógrád, Dél-Erdély – a magyar nehézipar dualizmus kori központjai; Erdély, Kárpátalja, Felvidék – elcsatolt nyersanyaglelőhelyek; Sztálinváros – kommunista ipari nagyberuházás).	0–2
	T3 A téma kifejtése során ügyel a kronologikus szerkesztésre.	0–2

Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. gazdaság, nyersanyag, piac, tőke.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. ipari forradalom, gyár, nehézipar / hadiipar, államosítás.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzít egy lényeges tényt a táblázat alapján (pl. a búzakivitel csökkent a dualizmus korában; a lisztkivitel növekedett a dualizmus korában), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a búzakivitel csökkenését / a lisztkivitel növekedését a malomipar fejlődése magyarázza; a korszakban jelentősen fejlődött a magyar élelmiszer-feldolgozás; a lisztet előállító malomipar vált Magyarország vezető iparágává; a jobban feldolgozott termékek magasabb hasznot hoztak; az élelmiszeripar fejlődéséhez a megművelt területek növekedése / a mezőgazdaság fejlődése is hozzájárult; a többi könnyűipari ágazat is jelentősen fejlődött; a kormányok ipartámogató politikája is segítette a fejlődést).	0–3
	F2 Rögzít egy lényeges tényt a táblázat alapján (pl. a vasérc / nyersvas előállítása a dualizmus korában folyamatosan nőtt; a korszakban indult meg a magyarországi acéltermelés; a kibányászott vasércmennyisége meghaladta a vaskohászat kapacitásait), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az ipari forradalom hazai terjedése hozzájárult a folyamathoz; a vasútépítés húzóágazatként hatott a vas- és acéliparra; a kormányok ipartámogató politikája is segítette a fejlődést; a Monarchia védett belső piaca biztos keresletet jelentett a magyar termékekre is; a hazai kohászat még nem tudta feldolgozni a Magyarországon kitermelt vasércet).	0–3
	F3 Rögzít egy lényeges tényt a forrásból (pl. a világválság korában a kormány a hazai nyersanyagokat feldolgozó / fogyasztást kielégítő ipari üzemeket kívánja támogatni), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az intézkedésre az exportpiacok összeomlása / a külkereskedelem visszaesése / a megnövekedett munkanélküliség miatt volt szükség; az intézkedés protekcionista jellegű; a világválság miatti ipari visszaesést igyekezett ezáltal kezelni a kormány).	0–3
	F4 Rögzíti a táblázat alapján, hogy a második világháború időszakában a Rimamurány-salgótarjáni Vasmű munkáslétszáma nőtt, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a növekedést a háborús konjunktúra okozta; a hadsereg igényeinek ellátásához a kohászatot bővíteni kellett; a hadigazdaság keretei között a hadiipar vált elsődlegessé; az állami irányítás alá vont kohászati üzemekben fokozták a termelést).	0–3
	F5 Rögzít egy lényeges tényt a táblázat alapján (pl. az állami foglalkoztatott munkások aránya évről évre növekedett; 1949-re a gyáripari munkások teljes mértékben állami foglalkoztatásba kerültek), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. évről évre államosították az üzemek egyes köreit; 1946-ban államosították a bányákat és ipari nagyüzemeket; 1948-ban a 100 főnél többet foglalkoztató üzemeket; 1949-ben a 10 főnél többet foglalkoztató	0–3

	üzemeket államosították; az államosítást a nyereségre nem törekvő termeléssel / az ország stratégiai érdekeivel / kommunista-marxista ideológiával indokolták).	
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy a trianoni békediktátum hatására a magyar ipar (strukturális) válságba került, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a nyersanyagkészletek jelentős részét elcsatolták; az országban túlméretezett feldolgozóipar maradt; az ország nehézipari nyersanyagok tekintetében kiszolgáltatottá vált; megszűnt az Osztrák–Magyar Monarchia védett piaca; az utódállamok védővámokat vezettek be; a könnyűipar / textilipar nyersanyagait nagyobb arányban tudta Magyarország továbbra is előállítani; a könnyűipart / textilipart kevésbé viselte meg Trianon; nem kellett már versenyezni az osztrák könnyűiparral / textiliparral).	0–3
	E2 Rögzít egy lényeges tény a Bethlen-konzolidáció ipart érintő intézkedéseivel kapcsolatban (pl. a feldolgozóipari ágazatokat fejlesztették; csúcstechnikai iparágak megjelenését ösztönözték; a nyersanyagigényes iparágakat leépítették; a könnyűipar kevésbé szorult támogatásra; új nyersanyagkészletek – kőolaj, bauxit – feltárására törekedtek), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a feldolgozóipari termékekre nemzetközileg is nagyobb volt a kereslet; a feldolgozóiparhoz nagyobb mértékben kellett szellemi hozzáadott érték; a csúcstechnikához szükséges volt a hazai tudományos-oktatási rendszer fejlesztése; a könnyűipar számára a hazai piac is elegendő keresletet jelentett; az elcsatolt nyersanyagkészletek helyett szükséges volt új készletek feltárása; az új nyersanyagok a fejlődő iparágak alapanyagaiként szolgáltak – pl. repülőgépgyártás; olajfinomítás; szerkezetváltást hajtottak végre; az új beruházásokat jelentős részben a népszövetségi kölcsön finanszírozta).	0–3
	E3 Rögzíti, hogy a Rákosi-diktatúra idején az ipar tervgazdasági keretek között működött, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a mennyiségi előírások a minőség romlásához vezettek; az iparfejlesztés kérdéseiről központi tervek alapján döntöttek; a tervgazdasággal szovjet mintát vettek át; a valós piaci igények helyett az állami politikai célok váltak döntővé).	0–3
	E4 Rögzíti, hogy a Rákosi-diktatúra idején a nehézipar fejlesztése volt a legfontosabb cél, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ehhez hiányoztak a hazai nyersanyagok; a harmadik világháborúra való felkészüléssel indokolták; a legnagyobb ilyen beruházás a Sztálin Vasmű / Sztálinváros felépítése volt; arányaiban a fogyasztási célra termelő feldolgozóipar / a könnyűipar is visszaesett; a lakosság igényeit nem volt képes ellátni az ipari termelés; az erőltetett iparfejlesztés is szovjet mintát követett).	0–3
	E5 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		44
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		22

18. Caesar és Augustus uralma (komplex – összehasonlító)

Szemponatok	Műveletek tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően Caesar és Augustus uralmát veti össze a megadott szempontok szerint. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzít egy lényeges dátumot Caesarral kapcsolatban: pl. első triumvirátus: Kr. e. 60; pharszaloszi csata: Kr. e. 48; Caesar halála: Kr. e. 44.	0–2
	T2 Rögzít egy lényeges dátumot Augustussal kapcsolatban: pl. második triumvirátus: Kr. e. 43; philippi csata: Kr. e. 42; actiumi csata: Kr. e. 31; a principatus kezdete: Kr. e. 27; Augustus halála: 14.	0–2
	T3 Rögzíti a téma egy térbeli elemét Caesarral kapcsolatban: pl. Gallia, Pharszalosz, Egyiptom.	0–2
	T4 Rögzíti a téma egy térbeli elemét Augustussal kapcsolatban: pl. Philippi, Actium, Egyiptom, Pannonia.	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. polgárháború, köztársaság, császárság, hadsereg.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. principatus, consul, dictator, senatus.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti, hogy Caesar örökös dictator lett, rögzíti, hogy Augustus nem fogadta el a dictatori címet, vagy hogy többször volt consul / néptribunus, és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. Caesar nyíltan, Augustus csak burkoltan sértette meg a római jogszokást; mindketten elvileg köztársasági tisztségek birtokában gyakorolták a hatalmukat; mindketten népi felhatalmazásra hivatkozva gyakorolták hatalmukat).	0–4
	F2 Rögzíti a szöveg lényegét (pl. Caesar kiváló hadvezér volt; Caesar személyéhez hű hadsereggel rendelkezett), rögzíti a szöveg lényegét (pl. Augustus leszerelte a római hadsereg jelentős részét; Augustus magát békét teremtő uralkodónak állította be), és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. valójában mindkettőjük hatalmának legfőbb támasza a hadsereg volt; Caesarral ellentétben Augustus inkább hadvezéreinek köszönhette sikereit).	0–4
	F3 Rögzíti, hogy Caesar meghódította Galliát, rögzíti, hogy Augustus a birodalomhoz csatolta Egyiptomot / Pannoniát, és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. Caesar hódításai a hatalomra jutása előtti, Augustuséi zömmel az azt követő időszakra estek; kettőjük hódításai révén érte el a birodalom a természetes határait – pl. Rajna, Duna; Caesar folytatta volna hódításait, Augustus viszont lezárta azokat; hódításaik következtében a Római Birodalom ellenőrzése alá került a Földközi-tenger).	0–4

Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	E1 Rögzít egy lényeges tényt Caesar hatalomra jutásával kapcsolatban (pl. szövetkezett Pompeiusszal és Crassusszal; összeütközésbe került a senatussal), rögzít egy lényeges tényt Augustus hatalomra jutásával kapcsolatban (pl. Caesar örököséként lépett fel; szövetkezett Marcus Antoniusszal és Lepidusszal; legyőzte Caesar gyilkosait / korábbi szövetségeseit), és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. mindketten polgárháborúk győzteseként jutottak hatalomra; mindketten ideiglenesen szövetkeztek vetélytárs politikusokkal / triumvirátus hoztak létre; mindkettejük által létrehozott szövetség rövid életűnek bizonyult; mindketten a népre hivatkoztak a senatussal szemben).	0–4
	E2 Rögzít egy lényeges tényt Caesar és a senatus viszonyáról (pl. polgárháborút vívott a senatus erőivel; a senatust saját híveivel töltötte fel), rögzít egy lényeges tényt Augustus és a senatus viszonyáról (pl. a senatust saját híveivel töltötte fel; a senatus fejeként – princepsként – gyakorolta hatalmát; uralma a senatussal való együttműködésre épült), és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. Caesar viszonya inkább konfliktusos, míg Augustusé inkább együttműködő volt a senatussal; a valóságban mindketten egyeduralmuként viselkedtek; Caesart senatorok gyilkolták meg, Augustus megbékítette a senatust; Caesar a köztársaság felszámolására, Augustus a köztársaság látszólagos helyreállítására törekedett).	0–4
	E3 Rögzít egy lényeges tényt Caesar uralmának értékelésével kapcsolatban (pl. összeesküvés vetett véget uralmának; uralma nem volt tartós), rögzít egy lényeges tényt Augustus uralmának értékelésével kapcsolatban (pl. a principatus / a császárság megalapítója volt; tartós egyeduralmat teremtett), és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. kettejük uralma jelenti a római köztársaság végét; Augustus Caesar hibáiból tanulva szilárdította meg uralmát; Augustus uralmát Caesar alapozta meg).	0–4
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–4
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		44
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		22

A feladatlapon szereplő források (kép, adatsor, térkép) lelőhelyei:

1. szentiras.hu
2. Boronkai–Gianone–Kormos–Kovács–Rubovszky–Tamásiné: Történelem 9. Szent István Társulat 2021.
3. Boronkai–Gianone–Kormos–Kovács–Rubovszky–Tamásiné: Történelem 9. Szent István Társulat 2021.
4. Szöveggyűjtemény az Amerikai Egyesült Államok történetéhez 1620–1980.
<https://www.ushistory.org/us/11a.asp>
5. Az újkor (1492–1914) | Sulinet Tudásbázis
Történelem 10. (NAT2020) IV. MAGYARORSZÁGA 18. SZÁZADBAN - 14. A felvilágosult abszolútizmus reformjai (nkp.hu)
6. https://dload-oktatas.educatio.hu/erettsegi/feladatok_2013tavasz_emelt/e_tortma_13maj_fl.pdf
7. Mocsáry Lajos: A magyar társasélet. Pest, 1855
https://mtda.hu/books/A_magyar_tarsasélet.pdf Ágai Adolf írása a Borsszem Jankóban 1891/10.
<https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/SajtoTortenet-a-magyar-sajto-tortenete-1/a-magyar-sajto-tortenete-ii2-18671892-1B22/elclapok-18751890-2077/ii-a-nagyvarosi-polgarsag-kormanyparti-elclapja-a-borsszem-janko-2082/3-tarsadalmi-korkep-allando-figurakbol-2091/>
8. Boronkai–Gianone–Kormos–Kovács–Simonkay: Történelem 11. Szent István Társulat 2022.
9. Gróf Klebelsberg Kuno: Küzdelmek könyve. A vallás- és közoktatásügyi miniszteri tárca 1929/30. évi előirányzatának általános indokolása.
<https://mek.oszk.hu/09900/09951/09951.htm#43>
10. Boronkai–Gianone–Kormos–Kovács–Simonkay: Történelem 11. Szent István Társulat 2022.
11. <https://mrsbsciencecorner.wordpress.com/2018/09/03/negative-population-growth-good-for-the-environment-bad-for-the-economy/>
13. <https://petersziklaja.hu/tridenti-zsinat-hatarozatai/>
<https://mult-kor.hu/szent-terez-eksztaizban-20190601>
14. <https://www.reseau-canope.fr/apocalypse-10destins/fr/dossiers-pedagogiques/les-bornes-chronologiques.html> [Assus francia művész karikatúra-képeslapja]
Történelem 11. Tananyagfejlesztők: Borhegyi Péter, Nánay Mihály. Budapest, Oktatási Hivatal 2022.
15. Magyar történelmi térképtár | Sulinet Tudásbázis
Képes Krónika Sorozatszerkesztő: Tarján Tamás Fordította: Geréb László Magyar Hírlap és Maccenas Kiadó, 1993. <https://mek.oszk.hu/10600/10642/10642.htm>
1111 évvel ezelőtt: A 907-es pozsonyi csata (oszk.hu)
Boronkai–Gianone–Kormos–Kovács–Rubovszky–Tamásiné: Történelem 9. Szent István Társulat 2021.
16. A Független Kisgazdapárt programja, 1930. <http://www.huszadikszazad.hu/1930-december/politika/gaal-gaszton-fuggetlen-kisgazdapartja-vegleges-es-hivatalos-formaban-vasarnap-hozta-nyilvanossagra-tiz-pontbol-allo-programjat> A szegedi zsidó hallgatók beadványa az egyetem rektorához, 1930
https://www.sulinet.hu/oroksegtar/data/telepulesek_ertekei/szeged/a_szegedi_bolcseszkar_radnoti_miklos_diake_veiben/pages/009_antiszemita_megmozdulások.htm
A „Népszava” beszámolója az előző napi eseményekről, 1930. szeptember 2.
https://adt.arcanum.com/en/view/Nepszava_1930_09/?pg=4&layout=s&query=t%C3%BCntet%C3%A9s
17. Történelem 11. Tananyagfejlesztők: Borhegyi Péter, Nánay Mihály. Oktatási Hivatal. Budapest, 2022.
Magyarország társadalmi-gazdasági földrajza. 2. átdolg. kiad. Szerk. Perczel György. ELTE Eötvös Kiadó. Budapest, 2003. Magyarországi pártprogramok 1919–1944. Szerk: Gergely Jenő – Glatz Ferenc – Pölöskei Ferenc. Kossuth, Budapest, 1991. Réti R. László: A Rimamurány-salgótarjáni Vasmű Rt. a második világháborúban. Történelmi Szemle 16 (1973) 18. Földes István – Nemes János: Tények és adatok a szocialista Magyarország húszéves fejlődéséről, Kossuth Könyvkiadó, Budapest, 1965.
https://makronom.mandiner.hu/cikk/20181022_verebics_janos_az_1945_1948_kozotti_magyar_allamositasok_gazdasagi_es_jogi_tortenetehez
18. <https://mek.oszk.hu/03800/03892/html/index.htm> <https://mek.oszk.hu/03200/03264/03264.htm>
[https://romaikor.hu/ki_kicsoda_a_romai_tortenelemben/principatus_csaszarai_\(kr_e_27_%E2%80%93kr_u_235\)/augustus_\(caius_octavius\)_caesar_divi_filius_augustus__kr_e_27_%E2%80%93kr_u_14/augustus_oneletrajza_\(res_gestae_divi_augusti\)/cikk/res_gestae_divi_augusti_%E2%80%93augustus_oneletrajza](https://romaikor.hu/ki_kicsoda_a_romai_tortenelemben/principatus_csaszarai_(kr_e_27_%E2%80%93kr_u_235)/augustus_(caius_octavius)_caesar_divi_filius_augustus__kr_e_27_%E2%80%93kr_u_14/augustus_oneletrajza_(res_gestae_divi_augusti)/cikk/res_gestae_divi_augusti_%E2%80%93augustus_oneletrajza)
[https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Map_of_the_Ancient_Rome_at_Caesar_time_\(with_conquests\)-fr.svg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Map_of_the_Ancient_Rome_at_Caesar_time_(with_conquests)-fr.svg)
https://cdn.shopify.com/s/files/1/0268/2549/0485/products/RomanEmpire_web_preview_2400x.png?v=1578522413